

10 ani de la aderarea României la Uniunea Europeană: De la coeziune la convergență

Cuvântarea d-lui Vasile Pușcaș, Negociator-șef pentru aderarea României la UE

(Transcript)

Moderator Oana Popescu: Domnul Vasile Pușcaș preia ștafeta!

Vasile Pușcaș: Mulțumesc și eu foarte mult Băncii Naționale și Reprezentanței Comisiei Europene pentru această inițiativă. Suntem la 10 ani și 10 luni de când suntem membri ai Uniunii Europene. Am fost bucuros pentru că am mai participat aici, în București, la câteva evenimente dedicate aceluiași subiect și am constatat ca toate, absolut toate au fost organizate de mediul de afaceri. Ceea ce mă face să cred că mediul de afaceri, mediul antreprenorial din România a apreciat corect și de-adevăratelea faptul că România a aderat la Uniunea Europeană, ca este membru al Uniunii Europene. Și este aceasta o dovadă că trăim într-o realitate, cea a integrării europene, pe care noi trebuie să o dezvoltăm și la nivel statal, dar și antreprenorial. Aș vrea să mulțumesc în mod special Domnului Guvernator Isărescu pentru că și-a amintit și de echipa care a negociat aderarea României la Uniunea Europeana. Văd aici, în sala, câțiva colegi dintre juniorii care erau atunci în echipa de negociere și sunt convins ca sunt mândri că Guvernatorul Băncii Naționale a României și-a amintit că și ei au muncit aproape cinci ani pentru aderarea țării la Uniunea Europeana. Vă mulțumesc foarte mult și afirm, încă o dată, că și eu sunt foarte mândru pentru echipa care a negociat aderarea țării la Uniunea Europeana! Dar ceea ce este, cred eu, cel mai important este că avem o experiență, că trecutul acesta este o experiență și probabil trebuia ca, privind dinspre trecut, să înțelegem prezentul și să încercăm a strategiza viitorul nostru în procesul integrării europene. Căci dacă nu privim și dinspre trecut atunci viitorul s-ar putea să fie destul de nebulos. Am să vă dau un exemplu: un celebru avocat bucureștean, Barnovschi, sunt convins că l-ați identificat, mai ales prin scrierile epocii, în 1935 a susținut o conferință la Dalles, despre ce credeți?, despre Uniunea Europeană. Privea spre viitor, domnule președinte! Știți ce spunea? Zicea avocatul Barnovschi atunci: „Aștept ca

bătrânul Masaryk să devină primul președinte al Uniunii Europene și aștept ca domnul Nicolae Titulescu, singurul care, din România, exprimă o viziune referitoare la Uniunea Europeană, să devină vicepreședinte al Uniunii Europene, iar după ce domnul Masaryk își va termina mandatul, domnul Titulescu să devină președinte al Uniunii Europene". Iată privirea spre viitor! Nu s-a întâmplat tocmai așa... Nu s-a întâmplat cu Masaryk și cu Titulescu, dar s-a întâmplat cu Uniunea Europeană și a discuta despre Uniunea Europeană trebuie să o facem dintr-o perspectivă a experienței sau a experimentelor care au existat și a dinamicii prezente și viitoare.

Când eram negociator șef al României - dați-mi voie să îmi amintesc doar foarte puține lucruri despre aceasta experiența personală - spuneam tot timpul că în momentul în care România va adera la Uniunea Europeană, Uniunea va fi diferită, precum diferită va fi și România care urma să încheie negocierile. Așa s-a și întâmplat! Și cred că ceea ce trebuia să facem era să folosim foarte mult experiența pe care am dobândit-o în negocieri, atât instituțional cât și resursele umane. Iar aici nu mă pot abține, pentru că suntem la Banca Națională, să nu-mi reamintesc că una dintre cele mai bune echipe integratoare, pentru pregătirea documentelor de poziție și argumentarea în negocierile de aderare, a avut-o Banca Națională a României. Știu că domnul Guvernator s-a ocupat special de subiectul acesta și mai ales pentru niște capitole foarte dificile: Uniunea Economică și Monetară, impozitare, controlul financiar, libera circulație a capitalului și chiar libera circulație a serviciilor. Banca Națională a fost nu numai un sprijin în pregătirea documentelor de negociere și în argumentarea negocierii, dar a contribuit și la obținerea unor rezultate foarte bune pentru Piața Internă în care urma să se integreze România.

Da, este vorba de integrare, nu este vorba doar de aderare. Or, când am negociat, am negociat aderarea la Uniunea Europeană și produsul negocierii nu este altul decât o „carte” care se numește *Tratatul de Aderare*, adică o *Cartă* a integrării noastre europene. Dați-mi voie să vă spun că ceea ce s-a scris până acum în țară despre negocierea aderării la Uniunea Europeană este fără a se consulta *Tratatul de Aderare* și cu atât mai puțin documentele de poziție, România fiind singurul stat dintre cele 12 care negociau atunci aderarea, care încă din 2003 și-a publicat în limba română și în limba engleză toate documentele inițiale de poziție. Toate, la cele

31 de capitole - apropo de transparența decizională în UE. Dar firește aceasta arată în ce manieră guvernele României gândesc o coerență, o coeziune și chiar o convergență. Și am să vin cu un exemplu de coeziune și coerența guvernamentală: Prima discuție pe care am avut-o la începutul anului 2001 cu oficialii de la Bruxelles a fost generată de o întrebare pe care aceștia mi-au adresat-o: "*Schimbați Programul Național de Dezvoltare a României pe care l-a elaborat guvernul Isărescu?*" Și am zis "Nu". "Cum nu?" - a venit replica. „*Foarte bine. Nu schimbam. Mergem înainte cu acest Program Național de Dezvoltare*". "Dar nici data aderării nu o schimbați, care a fost propusă pentru 2007?" - a fost următoarea întrebare. Și le-am spus: "*Iată că am venit cu primul set de documente de poziție și în primul aliniat este menționată data aderării, 1 ianuarie 2007. Nu, nu schimbăm, mergem înainte cu programele menționate sau, dacă vreți, cu documentele strategice pe care România și le-a asumat internațional. Cum adică să schimbăm?*". Atunci mi s-a spus: "*Înseamnă că s-a schimbat cultura politică în România, căci de obicei românii când vin cu un nou guvern - o spuneți și dvs. domnule președinte - când se schimbă și un ministru se schimbă tot programul de guvernare în domeniul respectiv, darămite când se schimbă un guvern, darămite când se schimbă electoral ceva*". La noi totul este cu pârjolirea și apoi reconstruirea! Ei, atunci a fost un moment în care am continuat negocierea aderării la Uniunea Europeană pe baza acumulărilor pe care le-a avut societatea, bune, rele, așa cum au fost ele în 2000. Și cu acelea a trebuit să argumentăm, vă rog să mă credeți, până în 2004, aducând numai noi argumente și alte amendamente. Probabil cei care au citit atunci ziarele - și în mod sigur cei din politică - își amintesc foarte bine dramoleta din toamna lui 2003, cu economia de piață funcțională. Domnul Dăianu își aduce foarte bine aminte, căci m-a sprijinit în dezbaterile publice, să explicăm ce e aceea "*economie de piață funcțională*". În sfârșit, în octombrie 2004 am obținut de la Uniunea Europeană statutul de economie de piață funcțională, statutul de economie de piață din partea Statelor Unite ale Americii fiind obținut cu ceva timp înainte, tot de guvernul Nastase. S-a menționat această evaluare și în raportul din octombrie 2004, Raportul de țară al Comisiei Europene din 2004, ceea ce însemna că erau convinse și Comunitatea Statelor Membre și instituțiile europene că vom păstra acele criterii și acele politici economice care ne-au dus către statutul de economie de piață funcțională. Doar că aceste politici economice au fost modificate imediat după schimbarea de guvern, de la

sfârșitul anului 2004. Și aici trebuie să vedem dacă într-adevăr și astăzi, când vorbim de politici economice, de aspirația intrării în zona Euro, e bine ca aceste politici să fie structurate la noi doar pe interese utilitarist-electoraliste, cu termen scurt, nu pragmatice - lumea preferă să vorbească de pragmatism când e doar un utilitarism îngust - în loc să gândim în termenii unei strategii serioase a coeziunii economice și sociale, a coerenței și a convergenței interne a țării, pe de o parte, și apoi în UE. Pentru că dacă vorbim de integrarea în UE trebuie să amintim și procesul de integrare internă, națională, căci iată, ne pregătim să sărbătorim Centenarul Unirii din 1918. Și atunci aș spune că noi, românii, în 1918, am reușit ceea ce mulți nu credeau că vom putea realiza - Unirea cea Mare -, dar am ratat integrarea națională, din cauza evenimentelor din anii '40 și a schimbărilor care au urmat. Acum, când vorbim de gravele lipsuri în infrastructura de toate felurile, când subliniem necesitatea coeziunii și convergenței cu Uniunea Europeană, trebuie să vorbim de aceleași lucruri și în ceea ce privește piața locală din România. Aș spune că e nevoie de o integrare internă, o integrare solidă, nu numai economică dar și socială, instituțional-statală, națională și lucrul acesta ne va duce în mod sigur la o putere de negociere sporită în Uniunea Europeană, atât la nivel interguvernamental cât și la nivelul instituțiilor europene și mondiale. Am să vă amintesc faptul că, din punctul de vedere al negocierii aderării la Uniunea Europeana, am reușit să obținem 50 de perioade de tranziție, pe când Polonia a obținut 48. Aceasta nu înseamnă că am fost mai buni ca polonezii, ci că am avut de îndeplinit, în aceeași perioadă de timp, un efort mult mai mare, a trebuit să facem lucruri mai multe și mai consistente pentru compatibilizarea țării cu procesele integrative europene la care noi am dorit să participăm.

Aș mai spune că în ceea ce privește fondurile structurale, nu numai cele pentru agricultură, avem deficiențe nu doar în ceea ce privește volumul și etapele de absorbție, ci și în planificarea strategică, în programarea strategică și mai ales în implementarea proiectelor. Pentru că fondurile europene nu sunt pentru „a fi luate” de la Bruxelles, cum titrau unele ziare de la noi; fondurile europene sunt pentru a fi investite în programe de dezvoltare prin aplicarea politicilor europene în țară, la noi. Când vom gândi în felul acesta rostul fondurilor structurale, atunci vom avea succes! Iar în ceea ce privește fondurile pentru agricultură, ar trebui să ne gândim la Programul de dezvoltare rurală și să vedem dacă pachetul pentru plăți directe nu este

supradimensionat în comparație cu cel al dezvoltării rurale. În toate statele Uniunii Europene, accentul în Politica Agrară Comună este pe dezvoltare rurală. Singura țară care nu a insistat suficient pe dezvoltare rurală în politica agricolă este România. Aceasta nu se datorează Comisiei Europene, nu se datorează liderilor europeni! Se datorează nouă, modului în care noi ne gândim viitorul, nu doar pornind de la supoziții sau himere, ci modul în care ne strategizăm evoluția și dezvoltarea, de la potențial, de la experiența pe care o avem și, să nu uităm, de la aspirațiile pe care le avem! În decembrie 1999, când Consiliul European a decis începerea negocierilor de aderare cu România, doar 4% din populația țării susținea procesul de aderare! Problema mea, ca negociator șef al României, a fost că am ajuns în 2002 la o susținere publică a aderării de 80-90%, ceea ce, vă declar acum, nu mi-a fost întotdeauna foarte convenabil - ca negociator. Populația României a avut niște așteptări extraordinare după 2000, și pe bună dreptate. Trebuia să le aibă, pentru că Uniunea Europeană trebuie gândită ca o Uniune a cetățenilor, așa cum se vorbea mai înainte și afirm ca mi-a plăcut 80% din ceea ce a spus comisarul Gunther Oettinger. Sper ca acesta să reușească să convingă Consiliul European și mai ales să convingă celelalte instituții europene și statele membre, ceea ce este absolut fundamental. În încheiere aș vrea să vă spun următoarele: experiența mea ca negociator șef al României cu Uniunea Europeană este că Uniunea Europeană este, și am și scris-o de multe ori, un proces de negociere. În Uniunea Europeană se negociază 24 de ore din 24, 7 zile pe săptămână și în toate săptămânile anului, se negociază continuu. Ca să negociezi continuu trebuie să existe echipe profesionale de negocieri. Cred ca aceasta este o lecție pe care o putem extrage din perioada pre-aderării și cred că ar fi trebuit să o extindem în perioada post-aderării. Suntem singura țară care am aderat în 2007 fără o strategie post-aderare, fără o strategie de integrare, o spunea doamna Pippidi recent. De ce aceasta? Am așteptat să vină Comisia Europeană să ne-o propună? Comisia nu ar exprima decât perspectiva instituției europene, nu are menirea de a gândi preponderent la interesele României. Este o lecție pe care ar trebui să o învățăm corect și cu folos. Nu doar să o enunțăm, ci să o strategizăm și să o aplicăm pentru că, într-adevăr, aici sunt absolut de acord cu ceea ce s-a mai spus, problema noastră, obiectivul nostru trebuie să fie integrarea și participarea la o integrare foarte, foarte intensă, așa cum proclamă astăzi președintele Iohannis. Dar, pentru aceasta nu este suficientă

proclamare sau declamare. A participa la procesul de integrare europeana înseamnă a fi parte din, nu doar a fi contaminat de Piața Internă; a fi parte luată în seama în procesul decizional european, nu doar în Consiliul European ci și în Parlamentul European și la nivelul celorlalte instituții europene, ca și la cel al statelor membre; și mai ales este foarte important să aducem spre cetățenii României beneficiile pe care aceștia le așteaptă și le vor aștepta în continuare. Dacă măcar aceste învățăminte ar fi reținute și eficientizate din experiența primului deceniu al României ca stat membru în Uniunea Europeană și tot ar fi ceva. Dar eu cred că trebuie să ne propunem un proiect de țară mai ambițios, în care integrarea europeană să se petreacă în primul rând la noi acasă, în România! Mulțumesc încă o dată atât organizatorilor, cât și dumneavoastră pentru răbdarea de a mă asculta.

Moderator: Mulțumesc și mulțumesc în mod deosebit pentru că ne-ați amintit că Uniunea Europeană este a cetățenilor în primul rând și nu doar, să zicem, a elitelor.